

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiło jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Franciškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsako sredo popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 20— K
pol leta . . . 10— „
četrt leta . . . 5— „
posamezna številka po 40 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin. za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 45 K.

Telefon uredništva
štev. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 75 vin.
dvakrat . . . 60 „
trikrat . . . 45 „
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 30 vin.
Oznaniła sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravištvu Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Mestni trg štev. 17/III.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

E. GANGL:

Unija jugoslovanskega učiteljstva.

V sredo, dne 30. aprila t. l., sem se kot zastopnik naše Zaveze udeležil v Zagrebu Zrinjsko-Frankopanske slave. Do prvih popoldanskih ur je bila svečanost resno-slovesno opravljena; popoldanske ure do odhoda vlaka pa sem porabil za to, da sem se razgovarjal s tovarišem Kirinom, predsednikom Saveza hrv. učit. društva, ter s tovarišem Skavićem, tajnikom istega Saveza, o naših skupnih prilikah.

Sestali smo se v Kirinovem stanovanju v Učiteljskem domu na Vseučiliškem (sedaj Wilsonovem) trgu. Kirina in Skavića nisem videl že izza leta 1913., ko sta prišla v Ljubljano na 25 letnico naše Zaveze. Takrat je našim govorom in razgovorom prisluškovala policija, danes svobodno razpravljamo o združenju vsega učiteljstva v kraljevini SHS. Med takrat in danes — koliko borbe, zatajevanja in trpljenja! V Kirinovi delavni sobi se da tako intimno razgovarjati! Obrnjena je v tiho zavetje zasenčenega dvora: organizacija je dala predsedniku Saveza pokojni dom, kjer se da nemoteno izgovoriti mestnega hrušča tako intenzivno delati za stan in šolo, ki ju štiti Savez. Tajnik ima svojo pisarnico v prvem nadstropju: glava in roka organizacije sta pod isto streho, zato lahko skupno delata.

Iz vseh šol Hrvatske, iz vsakega učiteljskega srca polje do teh dveh delavnic poživljajoči, bodreči tok zaupanja, vere in spoštovanja. Blagor vama, mila brata!

Kirin sedi za pisalno mizo. Jaz sedem poleg njega, da mu gledam naravnost v lice. Skoro nič se ni izpremenil. Brke so mu pač bolj posivele, a v besedi in kretanjih mu je ostala ista živahnost. Nervozno treplje z očmi. Govori jasno in odkrito. Med materinščino rad zapleta slovensko besedo.

Skavić pride in sede na zofo nasproti nama. V roki ima Učit. Tov. z dne 28. marca, kjer je priobčen moj prvi članek o Uniji jugoslovanskega učiteljstva. Skavić je strogo resen mož. Veščak je v šolskih in organizacijskih vprašanjih.

Takoj se lotimo stvari, ki smo se zaradi nje sestali.

Hrvatsko učiteljstvo, ki je vse brez izjeme združeno v Savezu, je odobrilo našo namero in naš načrt glede združenja vsega učiteljstva kraljevine SHS v enotno stanovsko organizacijo. Potemtakem ostanejo okrajna učiteljska društva, ki ustvarjajo temelje (kadre) bodoči Uniji jugoslovanskega učiteljstva. Druge (centralne) sedanje organizacije se razdružijo, oziroma preosnujejo v tajništva ali v pokrajinske skupine s kakršnimkoli drugačnim naslovom, ki naj omogočajo poslovanje med centralo in pokrajinami, odnosno, ki naj zastopajo na centrali težnje učiteljstva specifično pokrajinskega značaja, ki naj izključno vplivajo na centralo ter po načelu razdelitve dela eksekutivno vrše svoje posle. Strankarska politika je iz skupne stanovske organizacije izključena, prav tako ostanejo gospodarska podjetja v samoupravi dosedanjih organizacij z dostavkom, da po možnosti služijo moralnim in materialnim koristim skupnosti (učiteljski denarni zavodi, Samopomoč, naša tiskarna, konvikti, šol. muzeji itd.)

Centrala naj bi bila na mestu, kjer biva vsakokratni predsednik, ali pa bi bila izmenoma v oskrbi Srbov, Hrvatov in Slovencev. To zadnje bi ne bilo priporočljivo, ker bi se na ta način preveč in stalno poočitvala naša razcepljenost na tri plemena. V interesu naše edinstvenosti bi kazalo, da mesto centrale z volitvami svobodno določa vsakokratni glavni zbor delegatov UJU.

Ko dobimo odgovore prizadetih Zavez (Savezov) — dalmatinski Savez ga je v pozitivnem smislu naši Zavezi že poslal — tedaj skličemo zastopnike vseh teh organizacij, ki naj položijo temelj UJU. Delo naj pripravita Zagreb in Ljubljana.

Danes ni nobenega dvoma, da se to ne zgodi. Tovariš Kirin je govoril z zastopnikom srbskega Udruženja Grujica Adžemovićem, ki je prisel v Zagreb na Zrinjsko-Frankopansko slavnost v spremstvu vojvode Mišića, in ki je v imenu svoje organizacije odobril naš načrt. Ker poznamo sedaj pritrjevalno izjavo Srbov, Hrvatov in Slovencev, je samo še vprašanje bližnjega časa, kdaj in kako stopimo

do faktične ustanovitve UJU. — Dolžnost naša je, da misel stanovskega ujedinjenja propagiramo vsak v svojem delokrogu, da zlasti ojačimo okrajna učiteljska društva, ki naj zružijo v sebi vse učiteljstvo svojega okrožja, da bomo najprej edini in slozni v malem, ker hočemo biti edini in slozni v celoti. V te male organizacije ne tiramo in ne silimo nikogar! Gonilna sila v kolo enotnosti in skupnosti mora biti le živa stanovska zavednost ter iskrena in poštena volja, da žrtvujemo skupnosti na ljubo vse, kar nas je ločilo in umetno cepilo, pa da vse svoje najbolje moči posvetimo enotnemu delu in stremljenju. Od tega ni odvisna le bodočnost stanu in šole, temveč je v odlični meri vezan na naš napredek razvoj občne kulture našega edinstvenega naroda, ki mu morata naš stan in šola služiti. Okrajna učiteljska društva naj po teh splošnih očrtih takoj uravnajo svoje delo, držec se načela, da je prva podlaga naše stanovske edinstvene svoboda in demokratizem, a naš končni smoter je močna solidarnost v UJU, ki postane številno in intelektualno mogočen kulturni faktor naše države. Preko ali mimo UJU ne bo mogel in ne bo smel nihče, ki bo kakorkoli v zvezi s šolo ali učiteljstvom. Jasno je, da bi vsako separatistično stališče izvun UJU značilo le osamelost in brezposelnost, kakor je vsakomur dano na svobodno voljo, da posveti svojo moč celoti ali jo brezplodno zaigra zunaj nje.

Meseca julija, smo rekli, bi bilo mogoče sklicati odposlance vseh dosedanjih pokrajinskih organizacij v Zagreb ali Brod na odločilen posvet, kjer določimo in ustanovimo vse pogoje za definitivno ustanovitev UJU.

Naposled smo se razgovarjali o našem načrtu preustrojitve šolstva, ki je Kirinu in Skaviću znan iz naše brošure. Ugotovili smo glavna načela, poudarjajoč, da nas že enotnost državnega šolskega zakona sili k ustanovitvi skupne stanovske organizacije, zakaj brez naše vednosti in brez našega sodelovanja ne bo nobena zakonodajna korporacija več govorila in odločevala o usodi našega stanu in šolstva. Ko bi imeli UJU že danes, bi se gotovo že izboljšal položaj hrvatskega učiteljstva, ki je še vedno tak, kakor je

bil pred vojno! Kje smo mi Slovenci vsaj v tem pogledu pred njimi!

Bilo je 6. ura zvečer, ko sem se poslovil od Kirinovega doma in ljubeznive njegove gospé soproge. Pred odhodom mi je Kirin nazdravil s pridelkom lastnega vinograda, potem me je v družbi s Skavićem spremil na kolodvor. Sli smo mimo učiteljskega.

»Kje je ravnatelj Matica, kje so profesorji in učitelji Ivkanec, Basariček, Pejnović, Šmid — naši prijatelji?« vprašam ob navali spominov.

»Ni jih več!« odgovorita spremljevalca.

»Sedaj sem jaz na vrsti!« dostavi Kirin.

»Ne tako!« se oglasi moj protest. »Pravil si mi prej, da že 48 let poješ v Kolu, in dopoldne sem te videl med pevci pred Akademijo. Dečko si še — ob naši končni združitvi se mora oglašiti tudi tvoja pesem!«

Prijatelja mi govorita o zgodovini Zrinjskega in Frankopana, o zaslugah tovariša Stjepana Sirole, ki si jih pridobil kot tajnik Braće hrvatskega Zmaja ob prevozu njiju kosti v domačo zemljo. — Pridemo do konvikta. Vojna mu je notranjost opustošila in oplenila. Treba bo velikih žrtev, preden ga zopet izroče prvotnemu namenu. Jaz pripovedujem spremljevalcem o naših domačih razmerah, o obetajoči se mladi zarji našega tovarištva, o prijateljih, o tem in onem.

Z naročilom, naj pozdravim jaz vse prijatelje v Ljubljani, a onadva naj izročita pozdrave vsem prijateljem v Zagrebu, smo se razšli.

*

Drugega dne popoldne, t. j. 1. maja, pridem v Učiteljsko tiskarno, kjer me pozdravi v družbi tovariša Jelenca zastopnik srbskega Udruženja — tovariš Grujica Adžemović, učitelj-upravitelj osnovne šole savinačke u Beogradu. Z vojvodo Mišićem je prišel pogledat tudi Ljubljano in uporablja to priliko, da se razgovori z nami o UJU.

Sedemo in se začnemo razgovarjati.

V glavnem se razpleta naš razgovor bistveno enako, kakor prejšnjega dne v Zagrebu. Srbi si želé naše stanovske edinstvenosti in akceptirajo naše pred-

LISTEK.

Pryi odmevi otrok na krasoto prirode.

Že preden deluje vzgojni vpliv, lahko opazimo nekaj znakov estetskih čustev pri otroku. Predvsem svetli objekti v najširšem pomenu besede (plamen, odsev solnčne svetlobe na steklo, z belim cvetjem postlani travniki, snežna odeja, mesec, zvezde, bliščeče vode itd.) zbujaajo otrokom že v prvih letih zemeljskega bivanja zavest o lepoti in ugodnosti. Čuvstvo za barve se še komaj stopnjevalno razvija. Prvo veselje nad barvnimi predmeti se ne razlikuje mnogo od predmetov, ki so samo svetli. Preyer, ki je napravil tozadevne preizkušnje s svojim dvehletnim sinčkom, je odkril, da so jim ugajali predvsem predmeti s svetlimi barvami, rdeča in rumena. Isto je do gnala tudi Shinn pri svoji nečakinji, ki je v starosti 28. mesecev posebno vžljubila rumene narcise, katerih svetla barva jo je predvsem vabila, dasiprav so rasle cvetice na senčnatem kraju. Tudi rumena obleka tete ji je tako ugajala, da je vzkli-

kala v nevolji, če jo je zamenjala z rjavo. Nadalje se je omenjena deklica radovala rdečega neba pred zatonom in belih cvetov. Sličnih primerov bi lahko nanažali nebroj. Bela barva tvori torej z že omenjenimi prvo estetsko zaznavo! V katerem letu starosti prične otrok ceniti barve v kombinacijah, je zaradi individualnosti psihe in vzgoje težko določiti.

Tozadevni eksperimenti Preyerja, Bineta, Baldwina in James Sullyja so precej negativni v uspehu, in sicer zaradi individualnosti težnj otrok. Baldwin je dognal, da sta priljubljeni predvsem rumena in modra barva, ko so morali otroci izbirati barve. Pomisliti je treba, da takšne preizkušnje ne bodo nikdar dovedle do eksaktnih rezultatov, ker igrata pri otroku posnemanje in avtoriteta glavno vlogo. Take činitelje izločati je težavno in maloprodno početje. Barvni kontrasti jako učinkujejo na kakovost teženj za razne predmete. N. pr. temno-modri obrisi neba med sivimi oblaki čutno močno vplivajo na otroško estetsko čuvstvo. O barvnih kontrastih in njih vplivu bi se dalo obširno govoriti, toda prostor mi tega ne dovoljuje.

Preidimo k učinkovanju predmetnih oblik! — Otroci bodo občudovali vzbo-

čenje mavrice ali recimo zaokroženost teles raznih živali, dasiprav se ta lepota in užitek ne poraja zgolj iz oblike. Predvsem je znak gibanja, ki se izvaja v teh zaokroženih oblikah. Ali ne vpliva to dejstvo tudi pri nas doraslih na estetsko zaznavo? — Posebno ljubav gojé otroci do malih predmetov. N. pr. ptice, žuželke, školke i. dr. posebno ugajajo otroku. To čuvstvovanje je zopet mesano, ker vsebujejo te stvari element božajoče nežnosti, ki izhaja iz sočuvstva. Če se ozremo še na simetrijo oblik in proporcionaliteto sestavnih delov, zadenemo na še večje težkoče. Tukaj se vprašajmo: Kaj je lepo in kaj zaznavamo kot lepoto mi dorasli. (Proporcija delov in ideja ali misel, izražena v kompleksu, sliki, pokrajini itd.) Kako je v tem oziru pri otroku? Tukaj moramo predvsem upoštevati milje, v katerem otrok biva. Na raznih preproгах, odejah, prtih itd. v hiši uvideva otrok regularno prostorno razvrstitev, ki je kot postava teh kompozicij. Kolikokrat ga mati oblači, tolikokrat ima nazorni nauk o simetrični razvrstitvi, pravi po pravici James Sully. O estetskem vplivu proporcionalitete seveda še ne more biti prav govora. To je še komaj rezultat racionalnega gledanja.

Otrok se uči v tem pri sistematičnem pouku — v risanju. — Med prvimi izkušnjami je morda vseobčna ljubav otrok do cvetic prvi temelj estetskega užitka. Motivi so lahko različni. Zadovoljitev vonja ali gizdavosti. Menim pa, da je slednji vzrok iskati še bolj pri doraslih. Pripomnimo časih, da je ljubav do cvetic predvsem znak deklisne narave. Mislimo pa, dokler otrok pod vplivom vzgoje še nima zaznave svojega spola, je veselje do teh nežnih proizvodov stvarstva popolnoma enako pri obojem spolu. Prvi učinki estetskega čuvstvovanja imajo precej sličnosti z onim divjakov ali barbarov. — Slednji si poželijo predvsem pestrobarnosti in svetlosti predmetov.

Opazimo to v veselju do nakičenja z raznimi peresi pri Indijancih i. dr. Pač pa je dvomljivo, če ima popolnoma necivilizovan človek čuvstvo lepote do cvetic. — Sklepno si še odgovorjajmo, v kolikor je pri otroku razvit estetski čut do krasote prirode vobče. De fakto nimajo otroci možnosti, da bi dojmili in motrili množino stvari (v splošni rabi izraza) v harmonični enoti. Zaradi tega tudi nimajo čuvstva za lepe pokrajine kot harmonična čuvstva za lepe pokrajine kot harmonični kompleks slikarsko se menjajočih in

loge. Na našo skupnost so mislili srbski tovariši že takrat, ko so živeli med vojno v begunstvu na francoskem, ko so tam izdajali list »Učitelj« kot glasilo združenega učiteljstva Srbov, Hrvatov in Slovencev in ko so — sami brez doma — zbrali za našo Zavezo 1000 frankov, ki jih naj v kratkem pričakujemo iz Beograda. Srbski učitelji se naslanjajo na bratstvo Hrvatov in Slovencev ter pričakujejo od UJU najljepših uspehov. V ministristvu prosvete ter v narodnem predstavstvu — posebno v konstituenti — bodo dejanske simpatije na naši strani. Nasa pot bo zmagovajna v interesu stanu in narodne kulture.

Kaksne so sedaj materialne prilike srbskega učiteljstva?

Službena doba traja 32 let. S 26. službenim letom dobi učitelj že najvišjo temeljno plačo 3000 dinarjev (= 9000 K.) Adžemović služi 32 let in ima vseh dohodkov 8040 din. (= 24.120 K.). Vrhutega prejema vsak def. učitelj dnevno po 12 din. draginske doklade, vsaka provizorična učna oseba po 6 din. Skrb UJU bo, da pridobi materialno enakost učiteljstva za vso krajevino, kakor bo njena naloga, da nam izvojuje mnogotere morebitne dobrine. V ministristvu prosvete snujejo poseben oddelek za ljudsko in meščansko šolstvo, kamor bodo poklicani tudi zastopniki slovenskega učiteljstva. Priznavajoč važnost naše organizacije, bo učna uprava podpirala in pospeševala naša prizadevanja, ne da bi se UJU kakorkoli vezala na vsakokratne vladne valet. Iz za dobe kralja Milana ni nihče več zadržal učiteljstva, četudi je stalo v opoziciji proti vladi. Vedo, da smo nosilci kulture in da ni brez nas splošne prosvete naroda. Preko nas ne more nobena sila, pač pa pojdemo mi preko vseh zaprek s svojim delom in z zaslobo v narodu do svojih pravic in do bodočnosti domovine!

Kazpravljali smo končno o reformi šolstva, kakor smo si jo zasnovali in trdno pričakujemo, da dobimo tudi v tem primeru najkrepkejšo pomoč med srbskimi brati. Adžemovića smo založili s svojimi listi, tiskovinami, brošurami in pravili svojih organizacij, potem smo šli proti večeru pokusit ljubljansko specialiteto — kranjske klobase.

Govorili so doslej Split, Zagreb, Beograd in Ljubljana. Čakamo še, kaj poročajo Novi Sad, Sarajevo in Cetinje — potem se pa zlijemo v UJU!

Kdor hoče dobro sebi, stanu in šoli — pridi med nas! Ojčimo, utrdimo, poglobimo okrajna učiteljska društva — to je prvo naše delo za sedanjí čas! Vse drugo nam bo navrženo. Kdor pa hoče gojiti še nadalje razcepljenost, provincializem, ozkoscenost, nestrpnost ali osebnost, naj ostane, kjer hoče! Samo razdirati in oteževati ne sme skupnega dela, ki se vzlic in v kljub vsemu bliža velikemu smotru!

MIRKO VAUDA:

Kaj pa mi in razdelitev veleposestev!

Že dne 25. februarja t. l. je naša beograjska vlada sklenila in izdala prehodne odredbe za pripravo agrarne reforme. Skoraj neverjetno se mi zdi, da se k tem odredbam iz naših krogov še nihče ni oglašil s kakim člankom k besedi, kjer bi razmotrival naše morebitne interese ob tej izredno važni reformi. »Sem dolgo upal in se bal« ter čakal, da o tem izpregovori kaj več drugi, na letih in spretno-

dopolnjujočih delov. Če vedemo otroke na kraje, odkoder se nam odpira čudovita panorama, tedaj romajo njih oči na mesto na celoto, kakor spremljevalci želé, do gotovih objektov časih najneznatnejše estetske vrednosti. Torej je mnenje, vzgojevalcev popolnoma napačno, če vedejo otroke z namenom v takšne kraje, kjer bi užili umerjeno in ubrano harmonično lepoto.

Prostranost, vseobsežnost in vzvišenost nima veliko učinka na otroško psiho. Čustva teh vrst se porajajo iz zastavljenega procesa domišljije, ki v otroški psihi še ni dozorel. V kolikor vpliva neizmerenost na otroke, recimo n. pr. pogled na morje, je bolj strah pred nečim nepoznanim, in tega čustva ni istovetiti z onim vzvišenosti, dasiprav je med njima nekaj skupnega. Razlikuje se predvsem od vesele zaznave in prostosti. Le na gotove objekte in poteze v prirodi reagira otrok v estetskem smislu. On dojmi ljubkost od cvetja nastlanih travnikov, čar od solca ožarjene reke, pomirjačo sinjost obsežnega nebeškega svoda. Ti vtiski se sčasoma zaradi razvijajoče se kombinacije domišljije strnejo kakor koreninice v čuvstvo za krasoto prirode.

Albin Spreltz.

stih bogatejši tovariš. Moje skromne vrstice smerijo zasedaj le na to, da kot »palica v sršenovo gnezdo« zbudí zanimanje in soudeležbo ob tosnovnem razmislanju.

§ 9. omenjenih odredb pravi: »Vsa veleposestva na teritoriju kraljevstva SHS se raziascajo. Od njih površine se bo dala zemlja onim državljanom, ki se bavijo z obdelovanjem zemlje ter zemlje sploh nimajo ali je nimajo v dovoljni meri itd. Besede od večje dalje je treba natančneje pogledati. Deležni bodo torej raziasitve veleposestev kot kupci, oziroma najemniki in prvi vrsti kmetijski (pomojski, vinorejski, sadjarski in gozdarski) delavci, ki ne razpolagajo z lastnimi posestvi. Iako bo preminogim dana zavezana prilika in obenem težka naloga, na lastno korist pa tudi odgovornost priceti z lastnim gospodarstvom. Dosedaj ustanovljene raznovrstne kmetijske sole niso mogle izobraziti vzornih kmetovalcev v zaostnem stavlju. Kaj pa se sedaj? Nasa Jugoslavija naj bi bila v prvi vrsti država agrarcev; agrarna reforma bo ji ustvarila nedrojo novim, samostojnim kmetovalcem, ki so dosedaj delali kot zaposleni s prav majhno odgovornostjo pod nadzorstvom svojih gospodarjev. Kako gorostasten razloček je to proti razmeram v prejšnji, bolj industrijski Avstriji! Riche se torej za te je sola popolne samostojnosti!

Kdo pa je tisti, ki naj prvi pomaga izvelci ta voz iz blatja? To je in bo — nočes — nočes — moras — spet ta »ljubljena« ljudska sola. Sicer je to itak prav! Saj je za vsakogar ravno ljudska sola prvo in v celotnem zadnje izobrazevanje. Ampak ogledimo si nase sole natančneje kot bodoca kmetijska izobrazevanja. Poslojpe s streno bi, recimo, bilo tu. Kje pa počemo praktično, vzorno in nazorno gojiti polje, vinograd, drevesnico, travnik, gozda, zelenjadni in cvetlični vrt itd.? Mar naj hodimo preminogim obdelovanih poizkusov delat na tuja sosedna zemljišča? Kmet se nam bo na take »poizkuse« na uspevanje ali neuspevanje v svojem interesu lepo zahvalil. Mar pa naj nadomestimo polje, vinograde, drevesnice itd. naši majhni šolski vrtiči? Smešno! V preminogih slučajih celo zemljišča, v katerih naj bi gojili šolske vrtove, za vrte sploh niso sposobna, temveč kvečjemu za pašnik ali stavbišče i. sl.

Veleposestva pricne država kmalu deliti. Res, da blizu mnogih šol ni veleposestev in tako po hipnem mnenju marsikatera šola ne bi bila deležna dodelitve takih zemljišč. A tudi tem težkočam se potom menjave lahko odpomore, recimo: Posestnik iz občine, kjer tako veleposestvo leži ima v naši občini zemljišče, ki bi ga zamenjal z onim delom, kateri naj bi bil prisojen naši šoli. Ali: blizu šole leži, za kmetijski pouk dovolj veliko ter pripravno zemljišče. Treba bo zato začeti vsestransko preiskovati, li bi posestnik tega prvotnega zemljišča po veržici bližnjih, malo in naposled jako oddaljenih sosedov vseeno ne izmenjal tega zemljišča, čeprav z drugim, tretjim itd. sosedom, katerih poslednji bi pravzaprav po tej menjevalni akciji šele dobil naši šoli na razpolago dani del razlaščenega veleposestva. Takih in sličnih primerov več bodo gotovo nudile prilike.

Taka, šoli dodeljena zemljišča bi bila seveda državna last. Gospodarski vodja bi naj bil seveda šolski vodja. Pridelek naj bi se razdelil učnim osebam ter šolarski kuhinji. Marsikateri učni osebi bi bilo jako ustrezno, če bi se ji gotovi del tega zemljišča naravnost odkazal v obdelovanje in užitek. Saj bi si tam lahko pridelala najnujnejša živila, kakor zelenjad, krompir, repo itd., redila lahko nekaj svinj in perutnine ter tako nebi trebal beraško stikati za najetimi brazdami in ogoni pri kmetih ali kupovati z bornimi krajcarji živil pri sosedih, ki si štejejo taka prodajanja le v velikodušne dobrote, če ne celo v darove.

Z eno besedo: Kakor župnijska, cestarska, orglarska itd. posestva, tem bolj upravljena bi bila šolska posestva, zakaj ta bi obenem odgovarjala splošnim interesom, namreč kot kmetijsko izobrazevalna in preizkuševalna zemljišča za z umom in roko učečo se mladino.

Vabim tovarišice in tovariše, da začnó o tem takoj ter še bolj temeljito in obširno razpravljati kakor jaz, katerega vrste naj bodo še enkrat le »palica v sršenovo gnezdo«!

Naredba celokupne deželne vlade za Slovenijo,

s katero se izpopolnjuje naredba z dne 14ega februarja 1919., št. 361 Ur. l., o začasni ureditvi službenih prejemkov in pokojnin učiteljev in učiteljic na javnih ljudskih in meščanskih šolah, zavodih za gluhomence in za slepce ter na otroških vrtcih, nadalje o začasni ureditvi preskrb-

nin učiteljskih vdov in sirot na ozemlju deželne vlade za Slovenijo v Ljubljani.

I. Poglavlje.

§ 1a.

Pri prvi uvrstitvi učiteljev v činovne razrede in plačilne stopnje se prekinitve ne štejejo v škodo, ako so jih tudi bivši deželni šolski sveti izpregledali pri priznavanju službenostarostnih doklad ali pri pomikanju učiteljev v višje plačilne stopnje.

Druge enkratne prekinitve pa sme višji šolski svet pri prvi uvrstitvi izpregledati na prošnjo, če učitelj navede posebnega ozira vredne razloge.

§ 1b.

Ravnateljem, nadučiteljem, šolskim voditeljem in učiteljem, kateri imajo po doslej veljavnih zakonih pravico do stanovanja v naravi ali katerim dá tako stanovanje na razpolago vzdrževalec šole, se izplačuje samo polovica aktivitetne doklade, ako je stanovanje primerno in porabno. Ali ima stanovanje te lastnosti, presoja okrajni (mestni) šolski svet.

Solske občine niso dolžne plačevati stanarine ravnateljem in šolskim voditeljem, če ne morejo dati na razpolago primernega in porabnega stanovanja v naravi in se navedenim osebam zato izplačuje cela aktivitetna doklada.

§ 4a.

Upokojeni učitelji, ki so se začasno ali za silo sprejeli kot namestni učitelji v šolsko službo, prejemajo poleg pokojnine nagrado letnih 1000 kron. Tudi imajo pravico do povračila selitvenih stroškov kakor namestni učitelji, ki imajo samo zrelostno preizkušnjo.

§ 12a.

Določbe § 12. veljajo tudi za učitelje na zavodih za slabonadajene ali za zanemarjene otroke.

Doloca se pa, da prejemajo plače meščanskosolskih učiteljev samo taki učitelji na zavodih za gluhomence ali za slepce, za slabonadajene ali za zanemarjene otroke, ki so prebili posebno preizkušnjo za poučevanje na takih zavodih.

Učitelji, ki nimajo take preizkušnje, prejemajo nagrado letnih 480 kron.

§ 13a.

V § 13. navedene nagrade in plače veljajo samo za izprašane otroke vrtnarice in učiteljice za ženska ročna dela.

Mesta posebnih učiteljic za ženska ročna dela sistemizira višji šolski svet v Ljubljani, vpoštevaje krajevne razmere, kjer ni mogoče, da bi oskrbovale ta pouk ljudskošolske učiteljice v zmislu veljavnih zakonitih določil. Za take učiteljice se določa učna obveznost 18 ur. Če poučujejo na šolah različnih krajev, se všteva polovica pota v učno obveznost. Za pot pa jim gre potnina, katero določi višji šolski svet v Ljubljani.

Za nadštevilne ure dobivajo nagrado letnih 60 kron za tedensko uro.

Enako nagrado dobivajo tudi za ženska ročna dela izprašane učiteljice, ako poučujejo na šolah, za katere ni sistemizirano mesto učiteljice za ta pouk.

Ce ni mogoče poveriti pouka v ženskih ročnih delih ljudskošolski ali za ta pouk izprašani učiteljici, ali če se šola zaradi krajevnih razmer ne more prideliti okoliših potovalne učiteljice, se more začasno namestiti pomožna učna oseba s primerno izobrazbo. Take pomožne učiteljice dobivajo nagrado letnih 50 kron za tedensko uro in poleg tega potnino, katero določi višji šolski svet v Ljubljani. Če so pa doslej prejemale več, jim ostane ta nagrada.

§ 15a.

Učitelji in učiteljice ne potrebujejo dovolitve šolskih oblasti, da stopijo v zakon; dolžni so pa, da sklenjeni zakon naznanijo okrajnemu (mestnemu) šolskemu svetu.

§ 21a.

Ako začasno upokojeni učitelj službo zopet nastopi, mu šteje doba pred upokojitvijo za napredovanje v višje činovne razrede in plačilne stopnje ter za odmero pokojnine; čas, ko je bil v začasnem pokloju, pa se ne sme vpoštevati niti za napredovanje, niti za pokojnino.

II. Poglavlje.

Država prevzame plačevanje službenih prejemkov učiteljev na zasebnih ljudskih in meščanskih šolah s pravico javnosti, ako šola nadomestuje javno ljudsko ali meščansko šolo, potrebno po zakonih ali krajevnih razmerah.

Ta določba pa velja le za učitelje, ki so v šolski službi zaposleni v tisti izmeri, ki jo za dotično vrsto učiteljev določajo zakoniti predpisi.

O prošnjah vzdrževalcev odloča po verjenitvo za uk in bogočastje, ko se je izrekel višji šolski svet o tem, ali šola ustreza navedenim pogojem. Izključene pa so šole, ki jih vzdržujejo posamezne osebe.

Država prevzame nadalje plačevanje službenih prejemkov učiteljev javnih meščanskih šol, katere vzdržujejo po veljavnih zakonitih predpisih šolski okraji, in plačevanje službenih prejemkov izprašanih otroških vrtnaric na otroških vrtcih družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani ter slovenskih obrambnih društev.

III. Poglavlje.

Določbe te naredbe veljajo glede § 1b in glede II. poglavja izza dne 1. julija 1919., ostale pa izza dne 1. januarja 1919.

V Ljubljani, dne 5. maja 1919.

Dr. Brejc, s. r., predsednik.

Dr. Žerjav, s. r., podpredsednik.

Golia s. r. Kristan s. r. Prepeluh s. r. Dr. Ravnihar s. r. D. Verstovšek s. r.

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

Zborovanje upravnega odbora Zaveze (Nadaljevanje.)

7. Predlogi in nasveti upravnih odborikov in Zavezinih društev.

a) Blagajnik Fr. Luznar predlaga, da naj se določi dnevščina in potnina za one člane, ki se udeležijo sej upravnega odbora. Sklene se, da se izplača vsaki osebi po 40 K dnevščine, vstevši prenočnino, ter povrne železniška vozna III. razreda. Društvena članarina za učiteljske pare, v znesku 8 K letno, je z ozirom na novi povišek članarine prenizka. Prihodnji delegaciji se stavi predlog, da bodi za vse organizovano učiteljstvo ista članarina, kakršnekoli bonifikacije pa naj se opuste.

b) Tovariš E. Gangl, urednik Učiteljskega Tovariša, predlaga, da naj se razpiše služba urednika tega lista. Sprva upravni odbor ni hotel vzeti predloga na znanje; ker je pa predlagalec navedel tehtne razloge odpovedi, se je upravni odbor prepričal, da Gangl kot pesnik in pisatelj lahko mnogo več koristi domovini in ugledu učiteljstva, če uporabi prosti čas za izvedbo svojih načrtov, kakor pa da izgublja svoj dragoceni razpoložljivi čas z uredniškim poslom. Po kratki debati se sklene, da se razpiše služba urednika Učiteljskega Tovariša. Prosimcem je treba vložiti prijave pri Zavezni nem vodstvu najpozneje do 31. maja, služba pa se začasno odda dne 1. julija t. l.

c) Zaveza je prejela od predsedstva Slovenske Školske Zveze dopis, v katerem se naproša, da se izjavi o priloženih prilogah »Načrt zakona za telesni vzgojo mladine« in »Vzgoja telovadnih učiteljev«. Upravni odbor odobri ob predloženi načrta v vsem obsegu, kar s sporoci predsedstvu SSZ.

č) Ustrežajoč dopisu Učiteljskega društva za brežiški in sevniški okraj, sklene, da preskrbi Zavezino vodstvo primernim potom seznam onih učiteljev in profesorjev, ki bi hoteli predavati na učiteljskih zborovanjih. Ti predavatelji morajo sami določiti naslove svojih predavanj. Vsako društvo je dolžno kriti svojega vse stroške, ki jih imajo predavatelji, in osebno naprositi dotičnega govornika. Čas in kraj zborovanja je treba predavatelju natanko in pravočasno naznani.

d) Učiteljsko društvo za konjiški okraj je naprosilo Zavezo, da na merodajnem mestu posreduje, da se o prillikah agrarne reforme šolan in učiteljstvu zagotovijo drva iz državnih gozdov, da se ne bo več zgodilo, da bi morale biti šole v zimskih mesecih zaradi pomanjkanja kuriva zaprte. — Dopis se odpošlje poročilno na deželno vlado za Slovenijo.

e) Savinjsko učiteljsko društvo na roča Zavezinemu vodstvu, da naj tako provzroči, da se sprejme v »Načrt preustrojitve šolstva« naslednji odstavek: »Ukrene naj se s posebno naredbo, da dobi vsak šolski upravitelj v šolskem posloju primerno stanovanje, zgrade, ki se pa tudi za ostalo učiteljstvo primerno stanovanja.« — Dopis se odstopi anketi za reformo šolstva s pripombo, da dobiva tudi državno uradništvo, če nima naravnega stanovanja, krajevnim razmeram primerno stanarino.

f) Celjsko učiteljstvo je izrazilo Zavezinem članu Benu Serajniku željo, da bi se celokupna organizacija potegovala na vladi SHS v Ljubljani, da bi bila deležno učiteljstvo istih prejemkov kakor uradniki, ki žive zaradi uradnega premoščenja ločeni v gospodinjstvu z rodovniškimi člani. — Resolucija, ki govori o

pravični razrešitvi tega vprašanja, je bila pravkar sprejeta in odposlana na kompetentno mesto.

g) Začasno ustanovljeno učiteljsko društvo cerkniškega in logaškega okraja s sedežem v Begunjah pri Cerknici in Učiteljsko društvo za konjiški okraj želite, da posreduje Zaveza na merodajnem mestu, da se nemščina tudi na višjeorganizovanih šolah kot neobvezni predmet odpravi. Drugo imenovano društvo je mnenja, da naj starši, ki želijo, da se njihovi otroci nemščine učijo, te učne ure posebe plačajo; prvo imenovano društvo pa stoji na stališču, da naj se uvede na vseh teh šolah namesto nemščine pouk v srbohrvaščini, da bo nas narod prišel čimprej do razumevanja skupnega edinstvenega občevalnega jezika v naši novi Jugoslaviji. — Po prečitaniu obeh dopisov se je poudarjalo, da morda tega ne bo mogoče v celoti izvesti ne samo na Koroskem, znabiti pa tudi ne na Štajerskem. Na to je treba misliti pri sestavi učnih načrtov. Oba dopisa se odpošljeta priporočilno višjemu šolskemu svetu v Ljubljani v nadaljnje poslovanje.

h) Kuratorij poštnege čekovnega urada za Slovenijo je razpisal v 54. številki Uradnega lista (dne 25. febr. 1919) natečaj služb pri tem uradu. Med drugimi so pod 8. točko tega natečaja razpisane tri službe za asistente v XI. činovnem razredu kategorije C. Od prosilcev se zahteva le gimnazijska ali realna matura. Pod točko 11. pa so razpisane tri službe za računovodje v XI. činovnem razredu kategorije D. Zahtevajo se štirje srednješolski zavodov. Od ravnatelja dr. Maričiča je zvedel, da je prišel ta razpis v tej obliki pomotoma v Uradni list. Za računovodsko službo je prosila samo ena učiteljica. Sklene se, da napravi Zaveza na poštno ministrstvo posebno vlogo, da se prideli ta učiteljica — prosilka v kategorijo C, ako ni že poštno ministrstvo samo tako odredilo.

i) Odbor Društva slovenskih profesorjev želi, da se obojestranskim zastopnikom na višem šolskem svetu v zadevah, ki so vsem skupne, dajo vedno enaka navodila. — Dopis se vzame v vsem obsegu soglasno in odobruje na znanje, in sicer s pristavkom, da naj obvelja načelo, da se sestanejo obojestranski zastopniki na predvečer vsake redne in izredne seje višjega šolskega sveta ob določeni uri in na določenem kraju k skupnemu razgovoru.

j) Dopis Slomškove Zveze, ki govori o nadaljnjem poslovanju Učiteljskega sveta se vzame na znanje.

k) Tovarišu Fr. Maroltu, upravniku Učiteljskega Tovariša, se na njegovo opravičeno prošnjo z ozirom na izredno naraslo delo poviša s 1. januarjem 1919 mesečna nagrada od 42 K na 80 K.

l) Zrušeno učiteljsko premogokopnih industrijskih krajev Zagorje, Trbovlje in Hrastnik je vložilo na deželno vladu za Slovenijo spomenico, da se zviša učiteljsvju teh industrijskih krajev draginjska doklada za 150 %, izplača pa naj se mu tudi nabavni prispevek. To prošnjo utemeljuje predvsem s tem, da je v navedenih krajih pouk sila otežkočen, da vlada tod nevzdržna draginja in da ima delavstvo v premogokopih več kakor še enkrat toliko plače, vrhutega pa še razne druge ugodnosti, katerih pa učiteljstvo nima. — Zavezinemu vodstvu se naroči, da na merodajnem mestu govori v prilog ugodne rešitve te prošnje.

m) Zaveza se udeleži slavnostnega sprejema regenta Aleksandra povodom njegovega dohoda v Ljubljano oficijelno po deputaciji, kar se sporoči ljubljanskemu pripravljalnemu odboru.

Glas iz Beograda.

Vodstvo Zaveze je prejelo od Učiteljskega Udruženja iz Beograda nastopno pismo, ki ga radostno priobčujemo v vednost vsemu članstvu.

Draga bračo!

Primili smo radosno Vaš poziv, kojim ste se obratili Srpskom Učiteljskom Udruženju s pitanjem: pod kakvim bi se pogodbama moglo izvesti ujedinjenje svih Učiteljskim Udruženja u našem kraljestvu?

I pre nego što su pokidani lanci i porušene pregrade, koje su rastavljale Triglav i Avalu srca svih učitelja kraljevine Srbije toplo su kucala za svojom braćom u Slovenačkoj i Štajerskoj, Koruškoj i Istarskom Primorju, a uzdasi i

pozdrivi, koje nam je tihi vetar Savom donosno iz Vaših udaljenih krških gora spajao je naše misli sa Vašima. Mi smo bili tada ujedinjeni duhovno. Mi smo osećali jedno za drugim. Mi smo želeli jedni druge. Naši sastanci i uzajamne posete vršene pod najtežim prilikama, nosili su pečat srdačnosti, a naš zajednički rad najpohvalnijeg rodoljublja, koji je urodio srećnim plodovima.

Draga bračo!

Kao god što nas u prećasnja nepovratna vremena ništa nije moglo ometati, da udruženom snagom radimo na zajedničkim saleskim pitanjima i dobru narodnom, tako nas i u ova srećna vremena, kad su ostvoreni naši nacionalni snovi neće ništa smesti, da u novoj slobodnoj otadžbini poradimo zajednički na produženju svoga rada.

Ma kako da se ovo pitanje, koje je Vaš Savez pokrenuo, reši, mi Vam, draga bračo, unapred odgovaramo, da smo mi bili i u ostali jedno i da ćemo to jedno biti i u buduću.

Pitanje je samo o tehničkoj strani izvodenja zajedničke obostrane želje.

Stoga, neka Savez imenuje i pošalje jednoga svoga delegata u Beograd, na dan 8. juna ove godine, a pisato je i u Zagreb, Spljet i Sarajevo, da i njihova Udruženja toga dana pošalju svoje delegate na utanačenje ovoga pitanja.

Izabrani delegati će svršiti u ime svojih Udruženja po njihovom oblaštenju osnovu za spajanje svih Udruženja i odrediti dan držanja zajedničkog kongresa svih jugoslovenskih učitelja u Beogradu, koji će imati da svečano proglasi Udruženje celokupnog našeg učiteljstva, izradi pravila i izbere zajedničku upravu.

Primite, bračo, srdačne pozdrove! Živeli!

Uprava Učiteljskog Udruženja u Srbiji, 24. aprila 1919 god. u Beogradu.

Sekretar: Mil. Z. Stanojević
Predsednik: J. Sokolović
Podpredsednik: Drag. J. Mladenović.

Društvene vesti.

+ Učiteljsko društvo za politični okraj Ljutomer zboruje v četrtek, dne 22. maja t. l. ob 10. uri predpoldne pri Sv. Jurju ob Ščavnici po sledečem vzporedi: 1. Odobritev zadnjega zapisnika. 2. Došli dopisi. 3. O načrtu preustrojitve šolstva in narodne vzgoje. Poroča tov. J. Korošec. Da bo debata tem živahnejša, se društveni člani prosijo, da že doma imenovani načrt natanko proučijo. 4. Letošnje velikonočno delegacijsko zborovanje Zveze v Celju. Poroča tov. E. Bernardova. 5. Razne stanovske zadeve. — Prav obilne udeležbe se nadeja — odbor.

+ Slovensko učiteljsko društvo kočevskega okraja zboruje 22. maja t. l. na dekliški šoli v Ribnici. Pričetek ob 11. uri. — Poleg društvenih zadev (zvišanje udnine, načrt preustrojitve šolstva itd.) je na dnevnem redu tudi določitev učne snovi za zgodovino ter govor tovariša Trošta iz Dolenje vasi: Moji vojni doživljaji in vtiski. — Namesto z osebnimi vabili vabi tem potom vse člane k udeležbi — predsedništvo.

+ Učiteljsko društvo za konjiški okraj zboruje v četrtek, dne 22. t. m., ob 13. uri v deški šoli v Konjicah. Z ozirom na važnost dnevnega reda se prosi polnoštevilne udeležbe. Priporoča se, da priinese vsak tovariš s seboj »Načrt«, ki je bil priložen 9. številki »Učit. Tovariša«. O priliki zborovanja se naj plača vsaj polovica članarine za l. 1919. — Fr. Golč, t. č. tajnik.

+ Kozjansko učiteljsko društvo zboruje v četrtek, dne 22. maja t. l., ob 10. uri dopoldne v šolskih prostorih v Podčetrtku po sledečem vzporedi: 1. Hsptlatcija. 2. Zapisnik. 3. Dopisi. 4. Poročila referentov o »Načrtu preustrojitve šolstva in narodne vzgoje«. 5. Poročanje delegatov o zborovanju Zveze slovenskih učiteljev in učiteljic v Celju. 6. Slučajnosti. — Ker je za vse udeležence ta dan pouka prost, vabi k obilni udeležbi — odbor.

+ Slovenjebistriško učiteljsko društvo je zborovalo dne 4. maja t. l. v Slov. Bistrici. — Predsednik Josip Sabati prav presrečno pozdravi vse navzoče, posebno še dr. Avgusta Reismanna, uda okrajnega šolskega sveta, in druge goste, ki so se udeležili našega zborovanja in javnega predavanja. Nato otvori zborovanje. — Prečita se zapisnik zadnjega zborovanja, ki se odobruje v zvezi z znanje. Tovariš Svetlin poda potem predsedniku kot častnemu članu v imenu društva diplomu v spomin za njegovo neumorno in plodnosno delovanje v prid društva. Predsednik se ginjen zahvali za poklonitev di-

plome. — Nato je poročala tovarišica Schweiglerjeva o delegacijskem zborovanju zveze dne 16. aprila t. l. v Celju. Za njen trud se ji izreče zahvala. Ker se je pri tej točki poročalo o sklepih ankete pri višem šolskem svetu v Ljubljani o preustrojitvi šolstva in narodne vzgoje, se je izpustila 4. točka vzporeda. — Pogovorilo se je, katerega kandidata bomo volili za zastopnika učiteljstva v okrajni šolski svet. — Prihodnje zborovanje se bo vršilo prvi četrtek meseca junija na Fragerskem. — Potem je dr. Avgust Reismann predaval o Petru Bezruču, pesniku zatiranih šlezkih Cehov. Njegovo pravo ime je Vladimir Vasek. Odkar pa je javnost zvedela njegovo ime, je prenehal pisati. Njegove pesmi je prevedel v slovenski jezik pesnik Fran Albrecht, ki jim je napisal epilog ravno na Gornji Polskavi v naši sredini. V vznesenih besedah je slikal globoko, resnico in lepoto njegovih pesmi. Prečital nam je pesem, iz katere zveni vsa duševna bol zatiranega češkega naroda in katero razumemo najbolj mi Slovenci, ki smo trpeli isto kakor naši bratje na severu. Mislim, da ni bilo enega izmed poslušalcev, ki bi se ne bil zaželel imeti prevod teh pesmi, zato sezimo pridno po njem. — Predsednik se je ob koncu predavanja prav iskreno zahvalil govorniku v imenu društenikov kakor tudi gostov za njegovo globoko premišljeno predavanje. S tem je tudi zaključil zborovanje.

+ Smarsko-rogaško učiteljsko društvo ne zboruje 29. maja na Slatini, ker imamo premaio časa od enega viaka do drugega. — Zborovanje sklicem meseca junja na Slatino, ako bo vojni red drugacen; sicer pa v Smarje. — Tomo Kurbus, t. č. predsednik.

+ Kamniško učiteljsko društvo je zborovalo dne 1. maja 1919 v Radomljah. Zborovanja se je udeležilo 23 društenikov. Tovariš predsednik v svojem pozdravnem govoru omenja, da je meseca novembra 1918 minulo 30 let, odkar se je društvo ustanovilo. Zaradi izrednih razmer tridesetletnice nismo mogli slovesno praznovati. Bodri društenike k vztrajnemu delu v prosepah prosvete mladine in splošen dobrobit slovenskega naroda, kar nam bo tem lažje, ker nam je v svobodni Jugoslaviji, ki nas je rešila vsaj najtežjih gmotnih skrbi, omogočeno prosto gibanje.

Tovariš tajnik omenja, da ne more podati obširnega poročila, ker je vse društveno delovanje za vojne prenehalo. Edino zborovanje, ki se je v tem času vršilo, je bilo meseca julija 1918 v Dobu.

Tovariš blagajnik poroča, da se je število društenikov pomnožilo od 22 na 43, kar je vsekako razveseljivo. Tudi gmotno stanje društva je razmeroma ugodno. Omenja tudi, da se je društvena članarina in naročnina na »Učiteljskega Tovariša« in »Popotnika« zvišala od 2 na 4 krome mesečno, kar se vzame na znanje.

Tovariš Šmajdek poroča nato o načrtu novega šolskega zakona in nasvetuje k posameznim odstavkom primerne izpremembe. Razvije se živahna debata, ki se je udeleželi tovariši Toman, Grmek, Turk in drugi.

V novi odbor so izvoljeni: tovariši Bohinec, Hiti, Knez, Petrovec, Sirc, Sotenšek in tovarišica Gizela Ušeničnikova. Odbor se je konstituiral sledeče: Tomo Petrovec, predsednik; Matija Hiti, podpredsednik, Gizela Ušeničnikova, tajnica; Edvard Bohinec, blagajnik; Rudolf Knez, Peter Sirc in Viktor Sotenšek, odborniki.

Delegata za zborovanje Zaveze sta Janko Toman in Ivan Šmajdek, namestnika pa Anton Grmek in Marija Žgurjeva.

Pri slučajnostih je prišlo na razgovor enotno postopanje pri sestavljanju zaznamka šolskih zamud. Glede nadzorovanja otrok pri šolski maši se je soglasno sklenilo, naj se napravi vloga na vodstvo Zaveze, da ta na višem šolskem svetu izposluje razveljavljenje dotičnega očloka.

Predsednik se zahvali referentu in zborovalcem ter želi, da se čimprej v še večjem številu sestanemo, zaključil zborovanje.

Iz Jugoslavije.

— Važno za tovariše, ki se pripravljajo na meščanskošolski izpit iz tretje skupine. Gospod Fr. Jeran, profesor na ljubljanski realki, je obljubil, da priredi predavanja iz opisne geometrije, ako se oglasi dovolj slušatelj (slušateljic). Ker je opisna geometrija za samouke gotovo najtežji predmet, bo marsikomu tak tečaj dobro došel. Tečaj bi imeli v počitnicah ali v času, ki bi bil za večino slušatelj (slušateljic) prikladnejši. Kdor se namerava tečaja udeležiti in kdor ima kakršenkoit

predlog, naj oboje takoj naznani našemu uredništvu!

— Iz Mokronoga nam pišejo: V sredo, 7. maja, smo zborovali pod vodstvom nadzornika Stiasnega v Mokronogu. — Pred zborovanjem nas je pozdravila učenka 7. razreda z gniljivimi besedami, rekoč: »Po Vaših ukih postanemo zavedni fantje in dekleta, ki bomo ljubili svoj rod, spoštovali šolo in nje naprave ter cenili nad vse Vas kot naše vzgojitelje in prave dobrotnike.« Nato pa je začnela iz nežnih mladih grl prelepa pesem: Vsi zdaj v kolo se vstopimo! — Sledilo je skioptično predavanje: Potovanje po morju v Cetinje. Predavala je izključno mladina sama tako vzorno, da smo imeli zares pravi užitek, zakar smo mokronoški mladini prav hvaležni. — Pri zborovanju samem smo razpravljali o reformi naše šole, sklenili tudi več resolucij, ki se predložijo na pristojna mesta, predvsem pa, naj se ne sklene nikdar noben zakon o šoli, dokler ga ni odobrilo učiteljstvo, a ne samo mestno, ampak tudi ono z dežele, ker ono bo živelo med ljudstvom. In udeležitvi nekaj na šolskem polju, kar ustreza šoli in ljudstvu, more le tisti, ki živi v šoli za šolo med ljudstvom, nikdar pa ne kdo drugi. — Po zborovanju nam je postregel g. Dev in njegova gospa z izbornim obedom po primerni ceni. Najlepša mu zahvala; zato pa priporočamo gostilnico Dev vsem kar najtopleje.

— Učitelji iz koroških šolskih okrajev, ki so se zaradi zadnjih dogodkov morali umakniti s svojih službenih mest, naj se zglašajo zaradi izplačevanja svojih službenih prejemkov neposredno pri deželnem knjigovodstvu v Ljubljani (deželni dvorec na Kongresnem trgu). Predložijo naj potrdilo županstva občine, da so se začasno nastanili v njenem okolišu; tisti učitelji, ki še niso prejeli že nakazanih novih plač in doplačil za čas od 1. januarja 1919, naj predložijo zaeno revers, da bodo vrnili enkratni znesek, ako bi se jim zaradi nastalih razmer izplačali službeni prejemki dvakrat. Tudi vse reklamacije naj se priglajajo pri deželnem knjigovodstvu.

— Poziv učiteljstvu. Dotični tovariši in tovarišice, ki so napravili v majevem terminu t. l. usposobljenostni izpit, naj v svrhu ureditve plač pošljejo usposobljenostno izpričevalo čimprej uradnim potom višjemu šolskemu svetu v Ljubljani!

— Naredba poverjenjstva za uk in bogočastje o sestavi izpraševalne komisije za učiteljske kandidate na dvorazrednih trgovskih šolah. Za prehodno dobo do nove ureditve se je izpraševalna komisija za učiteljske kandidate na dvorazrednih trgovskih šolah sestavila takole: Za predsednika je bil imenovan Fran Verbič, profesor na l. državni gimnaziji v Ljubljani, obenem izpraševalec za nauk o blagu, prirodoznanosti in prirodoznanosti; člana sta Josip Gogala, ravnatelj trgovske šole v Ljubljani, kot izpraševalec za prvo skupino, in dr. Vinko Šarabon, profesor na l. državni gimnaziji v Ljubljani, kot izpraševalec za trgovsko zemljepisje. — Komisija ima svoj sedež v Ljubljani. Prijave za preizkušnje naj se vlagajo pri ravnateljstvu slovenske trgovske šole v Ljubljani.

— Osebnosti. Višji šolski svet je odpustil iz šolske službe na javnih ljudskih šolah in meščanskih šolah v ozemlju deželne vlade v Ljubljani: 1. Antona Kerna, ravnatelja; 2. Ano Kaschowitzovo, strokovno učiteljico; 3. Elzo Dankovo, strokovno učiteljico; 4. Amalijo Heissovo, strokovno učiteljico; 5. Viljemino Struklovo, učiteljico ročnih del — vse na dekliški meščanski šoli v Ptuj; 6. Marijo pl. Strobahovo, učiteljico; 7. Amalijo Dankovo, učiteljico; 8. Marijo Pichlerjevo, učiteljico; 9. Erno pl. Elsenjevo, učiteljico; 10. Freyo Sutterjevo, namestno učiteljico; 11. Heleno Dermoutovo, namestno učiteljico — vse na dekliški ljudski šoli v Ptuj; 12. Ivana Wolfa, ravnatelja; 13. Franca Mühlbauerja, učitelja; 14. Karla Krambergerja, učitelja; 15. Gabrijelo Wressnigovo, namestno učiteljico; 16. Martino Pristernigovo, namestno učiteljico; 17. Zofijo Lassbacherjevo, namestno učiteljico; 18. Ido Hörlovo, namestno učiteljico — vse na deški ljudski šoli v Ptuj; 26. Riharda Wolfa, učitelja na deški ljudski šoli v Ptuj, prideljenega deški meščanski šoli v Mariboru.

— Umrla je dne 5. t. m. v Kranju pri svoji mami tovarišica Slavica Orehekova, učiteljica pri Sv. Juriju v Slovenskih goricah, na vnetju trebušne mrene. — Blag ji bodi spomin! — Nekrolog priobčimo.

— Dar za učiteljski konvikt. Učiteljska zbora v Trbovljah in v Trbovljah-Vodah v spomin umrlemu tovarišu Gustavu Vodušku K 114. Hvala!

— Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta je podpisalo 1000 K 4 % državnega posojila.

— Ljubljanskemu učiteljstvu. Člana-rina za »Ljubljansko učit. društvo« se lahko plačuje blagajniku Fr. Repovšu, poverjenikom na posameznih šolah ali pa tudi knjigovodkinji v Učiteljski tiskarni.

Kronika.

— Pomoč koroškim beguncem! Na stotine in stotine slovenskega prebivalstva na Koroškem je zbežalo pred podivjanim nemškim vojaštvom, da si resi življenje. Povečini niso imeli niti toliko casa, da bi najpotrebnejše reči vzeli s seboj. Njihove domove so Nemci popolnoma opienili in pustili ponekod samo gole stene. Mnogo beguncev je brez vsakih sredstev in je treba vsaj za prvi trenutek nujne pomoči. Apeliram predvsem na radodarna srca tistega dela naroda, ki mu je bila usoda med vojno milejša in ni čutil, kaj so vojne grozote, kaj je usoda beguncev, da prispeva za sklad za koroške begunce. Prispevke sprejemajo uredništva našega časopisja in odbor za koroške begunce, Ljubljana, Leonišče. Imena darovalcev se bodo objavila. — Ljubljana, 8. majnika 1919. — Fr. Smodej.

— Poslednji klic. Dne 12. t. m. so se zbrali v posvetovalnici mestnega magistrata v Ljubljani zastopniki slovenskih političnih, nepolitičnih, kulturnih in strokovnih organizacij, da pred vsem svetom protestujejo proti krivični razdelitvi našega ozemlja in da zadnji trenutek poslednjič apelirajo na mirovno konferenco, naj vprašanje jugoslovanskih meja pravično reši. — Zavezo jugoslovanskega učiteljstva je zastopal predsednik tov. L. Jelenc.

— Tehniška fakulteta na vseučilišču v Belgradu. Koncem tega meseca začne z delovanjem tehniška fakulteta na vseučilišču v Belgradu. Nameščena bo v novi zgradbi vojaške akademije. S pripravi so že energično začeli.

Srednješolske vesti.

Politiška stavka na zagrebški gimnaziji. Ker je hrvatska deželna vlada vpokojila profesorja dr. Rudolfa Horvata, ki je znan pristaš Radičeve stranke, so dijaki zagrebške gimnazije zahtevali od vlade, da naj jim pojasni vzrok vpokojitve. Dijaki namreč trdijo, da je bil Horvat eden izmed njihovih najboljših profesorjev. Z odgovorom vlade se pa dijaki niso zadovoljili in se zato v znak protesta 3. t. m. niso udeležili pouka. — »Riječ« trdi, da je bil dr. Horvat umirovljen, ker se je predznil ugovarjati g. ministru Pribičeviću. Posebno tedaj, ko je prišla v javnost »pisarska pomota« z grbom, je Horvat pisal o tem v »Jutarnjem Listu«. Njegov odpust iz službe je zahteval predvsem sedanji poverjenik za notranje stvari Srgjan Budisavljević.

Književnost in umetnost.

Fran Erjavec: Naša Istra. — V Ljubljani 1919. Tiskala in založila Zvezna tiskarna. — Str. 20. Cena 1 K. — »Malo poznano Istro, ta kraški, a v svoji tihi revščini vendarle tako prekrasni del svoje zemlje.« Da odpornost temu žalostnemu nedostatku v našem domovino-znanstvu, je napisal Erjavec brošuro, ki objektivno in izčrpno slika gospodarske, kulturne, socialne in politične razmere v Istri. Delce je pisano instruktivno ter s toplo ljubeznijo. Žalobno-resna povestnica se prelija v slovesno obljubo: »Osvojenjeni Jugoslovani ne bo nikdar pozabil svojega krvnega brata v Istri.« Glejmo, da bo res tako! E. G.

F. M. Dostojevskij: Besi. Roman v treh delih. Pravkar je izdala Tiskovna zadruga krasen prevod enega največjih svetovnih romanov: Dostojevskega Besi. Baš v današnjih časih je to delo velike važnosti, zakaj kdor hoče razumeti današnjo rusko revolucijo, ta mora čitati Besi. v Besih nam odkriva Dostojevskij življenje ruske družbe v sedemdesetih letih. Ta generacija je predhodnica današnje revolucionarne. Besi je prelozil Vladimir Levstik. Njegov prevod je lepši in popolnejši od marsikaterega prevoda venkin narodov. Besi, ki so izšli v 2 zvezkih, slovenski intenciji najtopleje priporočamo. Prvi zvezek velja K 16.—, drugi K 14.—, po pošti 80 vin. več. Oba zvezka skupaj se naročata pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Sodna ulica št. 6.

Pevsko društvo »Ljubljanski Zvon« priredi v petek, dne 16. maja t. l., točno ob dvajseti uri v veliki dvorani Narodnega doma koncert. — Sodelujejo: Richard Zika (I. gosli), Ivan Trost (II. gosli), Mirko Dežela (viola), Lado Zika (čelo), Fran Mohorič, član Narodnega gledališča (tenor), Nilka Potočnikova (klavir), moški osmerospjev, moški in mešani zbor »Ljubljanskega Zvona«. Pevovodja Zoriko Prelovec. Vstopnice od torka dalje v trafiki v Prešernovi ulici št. 54.

ZA REZERVNI SKLAD ZAVEZE.

Prostovoljni organizacijski davek.

XX. izkaz.

Po 102 K: Tovariš Mikolič Ludvik — Črnomelj — nabral na fantovščini Staneta Jakša na Strožnem vrhu. Po 15 K: Tončka Stancarjeva — Podbrezje. Po 10 K: Marija Sodnikova — Bevke; Minka Lešnjakova — Prežganje pri Litiji. — Današnji izkaz 137 K. Prej izkazanih 5453 K. Skupaj 5590 kron.

Ivan Petrič,
Ljubljana - Sp. Šiška.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

D. H. v St. t.: Vaše prošnje ni na višjem šolskem svetu. Imeti jo mora še vedno okr. šol. svet. — Drugo zadevo porabimo na drugem mestu.

Jesenice: Potrpimo! Tudi to nam bo dobro služilo ob ugodnem času.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Fran Marolt.

Last in založba »Zaveze jugoslovanskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Glasom sklepa seje upravnega odbora Zaveze z dne 17. aprila t. l. je določena cena Zavezinim listom za nečlane naročnike za vse leto, in sicer:

Učiteljski tovariš . . . K 20:—
Popotnik . . . » 16:—
Zvonček . . . » 15:—

Naročnino za vsak list je treba poslati naprej. Na naročbe brez istodobno vposlane naročnine se upravnštva Zavezinim listov ne ozirajo.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 30. aprila 1919 K 132.220-36.

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/25. do 1/26. ure popoldne.

Izšel je četrti zvezek

Ganglovih Zbranih spisov za mladino.

VSEBINA: 1. Fantje od fare. — 2. Z doma. — 3. Bolnica. — 4. Generalček. — 5. Čestitka. — 6. Zadnja pot. — 7. Najboljše zdravilo. — 8. Stric iz Amerike. —

Cena vezanemu in ilustrir. zvezku (100 str.) po 4:50 K.

Naročila sprejema

Učiteljska tiskarna, Franciščanska ulica 6.

SHS

V naši zalogi izidejo tiskovine za

šolska naznanila in izpričevala

ljudskih, meščanskih, obrtnih in srednjih šol s podtiskom SHS po risbi gospoda strokovnega učitelja Dragotina Humka.

□ □ □

Ravnotam izidejo

== nastenske table ==
s pisano in tiskano
== latinico in cirilico ==

Prijave na eno in drugo prosimo čimprej, da nam bo mogoče določiti naklado!

Učiteljska tiskarna v Ljubljani,
Franciščanska ulica 6.

SHS

Vse potrebne samoslovenske tiskovine

za srednje šole

po odobrenih vzorcih
so izšle v naši zalogi.

Prijave na naročila sprejema

Učiteljska tiskarna v Ljubljani,

Franciščanska ulica št. 6.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

reg. zadr. z omejeno zavezo ————— Franciščanska ulica št. 6

se priporoča slavnim kraj. šolskim svetom in cenj. učiteljstvu v naročilo vseh uradnih šolskih tiskovin po najnovejših vzorcih. V zalogi ima vsakovrstne napise na lepenki, razne mladinske spise, vse poštno tiskovine za šol. uporabo itd. — Priporoča se v natisk uradnih kuvert in pisemskega papirja z napisom in sploh vseh v šol. stroko spadajočih tiskovin. V zalogi vedno: K. Wider, »MOJE PRVO BERILO«.